

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Професійна освіта. Цифрові технології»
Спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Спеціалізація 015.39 Цифрові технології
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика
Протокол № 07 від 10 грудня 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Медіаграмотність та інформаційна безпека
Викладач	Деренюк Мар'яна Петрівна, доктор філософії
Контактний телефон викладача	0978096626
E-mail викладача	mariana.dereniuk@pnu.edu.ua
Освітня програма	Професійна освіта. Цифрові технології.
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Спеціальність	015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації за розкладом
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс спрямований на розвиток медіаграмотності студентів, що включає аналіз медіаконтенту, виявлення та запобігання медіаманіпуляціям, оволодіння цифровими навичками та методами захисту інформацій в онлайн-середовищі, сприяючи формуванню відповідального ставлення до інформації та ефективного використання медіаресурсів у професійній діяльності.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу полягає в підготовці студентів до компетентного та відповідального використання медіаресурсів, розвитку критичного мислення та цифрових навичок, а також формуванні усвідомленого підходу до захисту особистої інформації в Інтернеті з метою створення безпечного та етичного медіасередовища.</p> <p>У процесі вивчення курсу аспіранти повинні</p> <p><i>Знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - сучасні підходи до медіаосвіти та медіаграмотності; - правила інформаційної культури спілкування, використовувати методи захисту від можливих негативних впливів у процесі масової комунікації, оволодіти навичками організації професійної діяльності з використанням технології мультимедіа; - технології медіааналізу та оцінки інформації; - комунікаційні стратегії в медіа; - організаційно-методичні та психолого-педагогічні аспекти формування медіакультури; - використовувати стратегії захисту від негативних впливів у масових комунікаціях та дотримуватися етичних принципів у медіасередовищі; <p><i>Уміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - аналізувати категоріальний апарат медіаосвіти та її зв'язки з іншими навчальними дисциплінами; - знати методи захисту від маніпуляцій та фейкової інформації; - розрізняти об'єктивні та суб'єктивні джерела; - добирати медіаресурси для визначення, дослідження й репрезентації питань і проблем, для здійснення тих чи інших проєктів; - планувати та використовувати ефективну комунікаційну стратегію у медіасередовищі, включаючи взаємодію з різними аудиторіями; - орієнтуватися у способах використання медіа в професійній освіті; - самостійно створювати медіаповідомлення в процесі професійної та педагогічної діяльності. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Інтегральна компетентність – Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності (ЗК):</p>	

ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 5. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище.

Програмні результати навчання (ПР):

ПР 9. Відшукувати, обробляти, аналізувати та оцінювати інформацію, що стосується професійної діяльності, користуватися спеціалізованим програмним забезпеченням та сучасними засобами зберігання та обробки інформації.

ПР 13. Застосовувати у професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання навчальних дисциплін і обирати доцільні технології та методики в освітньому процесі.

ПР 20. Емпатійно взаємодіяти, відповідати за прийняття рішень в межах своєї компетенції, дотримуватися стандартів професійної етики.

5. Організація навчання

Обсяг курсу 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12 год.
Семінарські заняття/практичні, лабораторні	18 год.
Самостійна робота	60 год.

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний /вибірковий
4	015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)	2	Вибірковий

Тематика курсу

Тема	Кількість год.		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Вступ до медіаграмотності та інформаційної безпеки. Поняття медіаграмотності та інформаційної безпеки. Основні складові медіаграмотності. Роль критичного мислення в медіаграмотності. Основні аспекти інформаційної безпеки.	2		6
Тема 2. Основні принципи медіаграмотності. Розрізнення типів медіаповідомлень. Критична оцінка інформації та джерел. Навички конструктивного спілкування в медіасередовищі. Безпечне та ефективне використання медіаресурсів.	2		6
Тема 3. Вплив медіа на суспільство та індивіда. Роль медіа в формуванні світогляду та цінностей. Психологічні аспекти сприйняття медіаповідомлень. Етичні аспекти використання медіа.	2		6
Тема 4. Цифрові навички та інформаційна безпека. Пошук інформації в Інтернеті. Захист персональних даних.	2		6
Тема 5. Критичне мислення та аналіз медіаповідомлень.	2	2	6

Поняття критичного мислення. Предмет і завдання критичного мислення. Принципи критичного мислення. Техніки критичного оцінювання інформації.			
Тема 6. Етика в інтернеті та цифрове громадянство. Основні принципи цифрової етики. Відповідальне використання інформації та медіаресурсів. Етика поведінки в соціальних мережах та віртуальних спільнотах.	2	2	6
Тема 1-2. Медіаграмотність в умовах інформаційної війни. Медіаграмотність і її складові. Рівень медіаграмотності в Україні та світі. Способи перевірки й розвитку своєї медіаграмотності. Як розвинути стійкість до переконання – теорія інокуляції.		4	6
Тема 3-4-5. Фактчекінг в умовах інформаційної війни. Що таке фактчекінг? Основні критерії для виявлення фейків та маніпуляцій. Інструменти для перевірки достовірності фото. Як перевірити достовірність відео. Способи перевірки Телеграм-каналів і Вайбер-чатів. Як перевірити волонтерські організації. Як виявити бота та троя в соцмережах. Основні фактчекінгові ініціативи в час війни в Україні та світі.		4	6
Тема 6-7-8. Інформаційно-психологічні операції (ІПСО) під час війни. Методи підвищення імунітету до інформаційних загроз. ІПСО як складова інформаційної війни, їхні цілі та складові. Традиційні інструменти пропаганди. Тактики російської пропаганди в Україні в час війни. Російська пропаганда на Заході: ключові наративи та тактики. Як не піддатися ІПСО: закордонний та український досвід протидії.		4	6
Тема 9-10. Етика в інтернеті та цифрове громадянство. Основні принципи цифрової етики. Відповідальне використання інформації та медіаресурсів. Розвиток цифрового громадянства та активної громадської позиції в соціальних мережах.		2	6
ЗАГАЛОМ	12	18	60

6. Система оцінювання курсу

Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	100-бальна система: 60 балів протягом семестру на практичних заняттях, 30 балів за тестування та 10 балів за творчі завдання. Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті.

Шкали оцінювання		
університетська	національна	шкала ЄКТС
90-100	зараховано	A
80-89		B
70-79		C
60-69		D
50-59		E
26-49	не зараховано	FX
1-25		F

«відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

«добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

«задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

«незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Вимоги до письмових робіт

Письмові роботи пропонуються у формі тестових завдань, розміщених у системі d-learn та творчих завдань.

Творче завдання є видом позааудиторної роботи студентів навчально-дослідного чи проектно-конструкторського характеру, що виконується на основі самостійного вивчення частини програмового матеріалу або його систематизації та узагальнення, для практичного застосування і завершується представленням результатів на занятті. Зміст, структура, порядок подання та представлення творчих завдань розміщуються на платформі дистанційного навчання та доводяться до відома студентів перед початком його виконання. Поточний контроль 60 балів (усне та письмове оцінювання).

Тестування 30 балів.

Творчі завдання 10 балів.

Всього 100 балів.

Практичні заняття	<p>Знання студента оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». Загалом за практичні заняття можна отримати 60 балів.</p> <p>Практичні заняття спрямовані на розвиток у студентів практичних умінь і навичок із дисципліни, розв'язання поставлених завдань, їх перевірку та оцінювання. Практичні заняття, за своєю метою і структурою, слугують зв'язком між теоретичним навчанням і практикою, а також передбачають попередній контроль знань студентів. Результати практичних занять враховуються при визначенні підсумкової оцінки з дисципліни.</p> <p>На практичних заняттях студенти готують усні доповіді на обрані теми, відповідають на додаткові запитання викладача, доповнюють відповіді один одного, беруть участь в обговоренні практичних питань, виконують творчі завдання та застосовують сучасні інтерактивні методи здобуття знань.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Умовами допуску до підсумкового контролю є отримання мінімум 25 балів за результатами поточного контролю на практичних заняттях.
Підсумковий контроль	<p>Підсумковий семестровий контроль являє собою підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що з даної дисципліни здійснюється у формі заліку.</p> <p>Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань.</p>
7. Політика навчальної дисципліни	
Академічна доброчесність	<p>Загальні морально-етичні принципи та правила поведінки осіб, що навчаються та працюють в університеті визначаються Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.</p> <p>Внутрішнє забезпечення якості освітньої діяльності та якості освітнього процесу визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника: https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf</p>
Пропуски занять (відпрацювання)	Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови пропуску занять (відпрацювання) допуску до підсумкового контролю визначаються Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-

	content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Невідповідна поведінка під час заняття	Діяти відповідно до Положення про розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-OOP.pdf
Додаткові бали	Студент може отримати додаткові бали згідно Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Неформальна освіта	Визнання результатів неформальної освіти відбувається згідно Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf
Рекомендована література	
Базова	
1.	Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). <i>MediaSapiens</i> : вебсайт. URL: https://bit.ly/2PPBBwW
2.	Литвин А. В. Завдання медіаосвіти в контексті підвищення якості професійної підготовки. <i>Педагогіка і психологія професійної освіти</i> . 2009. № 4. С. 9–21.
3.	Медіакомпетентність фахівця : колективна монографія / за наук. ред. Г. В. Онкович. Київ : Логос, 2013. 287 с.
4.	Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред.-упор.: В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; за наук. ред. В. В. Різуна. Київ : Центр Вільної Преси, 2013. 352
5.	Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник для студентів педагогічних коледжів / Ред.-упор. В.Ф.Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. — Київ: Центр Вільної Преси, 2014. — 431 с.
6.	Петрик Л. В. Медіаграмотність як навичка ХХІ століття. <i>Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка</i> : зб. наук. пр. / за ред.: В. О. Огнев'юка, Л. Л. Хоружої та ін. ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. № 27. С.100–103.
Додаткова	
1.	Академічний тлумачний словник української мови. URL: http://sum.in.ua/s .
2.	Барішполець О. Медіаосвіта : зарубіжний досвід. <i>Соціальна психологія</i> . 2008. № 3. С. 162–170.
3.	Глазиріна О. В. Медіапедагогіка як складова педагогічних знань. <i>Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка</i> . Серія : Педагогіка. 2013. № 3. С. 77–80.
4.	Гришкова Р. О Медіаосвіта як чинник модернізації вітчизняної вищої школи. <i>Наукові праці. Педагогіка</i> . 2012. Т. 188, вип. 176. С. 63–68.
5.	Іванова Т. В., Іванов В. Ф. Медіаосвіта та медіаграмотність як актуальні тенденції виховання сучасної молоді. <i>Педагогіка і психологія</i> . 2013. № 2. С. 46–55.
6.	Іщенко А. Ю. Сучасна медіа–освіта : впровадження в Україні та міжнародний досвід. <i>Стратегічні пріоритети</i> : наук. –аналіт. щокварт. зб. К. : НІСД, 2013. № 4 (29). С. 80–84.
7.	Новітні освітні технології сучасної медіадидактики: монографія / Г. В. Онкович, В. В. Агаркова, М. М. Боголюбова, О. М. Ляліна, А. Д. Онкович, Л. В. Редько-Шпак, Н. М. Флегонтова; За наук. ред. д. п. н., проф. Г. В. Онкович. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 156 с.
8.	Макаренко Ю. Розвиток професійної компетентності молодого викладача. <i>Фахова передвища освіта</i> . 2019. № 2. С. 19–21.
9.	Марченко Г.В. Термінологічний аналіз сутності категорії «медіаграмотність». <i>Науковий</i>

- часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2021. Вип. 80 (2). С. 28-33
10. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя / Т. З. Бакка, О. Бурім, О. Волошенюк, Р. Євтушенко, Т. Мелещенко, О. Мокрогуз; За ред. В. Іванова, О. Волошенюк. К.: ЦВП, АУЛ, 2016. 243 с.
 11. Моїсєєва Н. Соціально-комунікаційний підхід до розуміння медіаосвіти. *Вісник книжкової палати*. 2015. № 3. С. 48–51.
 12. Мурзіна О. Медіакомпетентність та медіаграмотність: сутність понять. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2021. Вип. 4. С. 18-23.
 13. Навчальні програми. Медіаосвіта. Академія Української преси. URL: <http://www.aup.com.ua/mediaosv/navchalni-programy/>
 14. Найдьонова Л. А. Основні напрями і перші підсумки експериментального впровадження медіаосвіти на всеукраїнському рівні. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 38–45.
 15. Найдьонова Л. А. Перспективи розвитку медіаосвіти в контексті Болонського процесу: процесуальна модель медіакультури. *Болонський процес і вища освіта в Україні та Європі: проблеми й перспективи*. Київ, 2007. С. 162–168.
 16. Онкович Г. Медіа-педагогіка и медіа-освіта. *Дивослово*. 2007. № 6. С. 2–4.
 17. Онкович Г. Медіадидактика вищої школи : український досвід. *Вища освіта України*. 2013. № 1. С. 23–29.
 18. Онкович Г. В. Професійно орієнтована медіаосвіта у вищій школі. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 55–61.
 19. Основи медіаграмотності: взаємодія з медіа: навч. програма / О. В. Волошенюк, Г. А. Дегтярьова, Г. Ю. Кравченко та ін.; Академія укр. преси. URL: https://www.aup.com.ua/ml/Program_Harkiv.pdf
 20. Сипченко О., Кизь Н. Медіаосвітні технології як засіб формування професійної компетентності майбутніх викладачів. *Гуманізація навчально-виховного процесу: Зб. наук. праць*. [за заг. ред. доц. С.А. Саяпіної]. Харків ТОВ «Видавництво НТМТ» 2019. № 6 (98). С. 110–121
 21. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.- метод. посіб. / НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. Київ : ЕКМО, 2011. 324 с.
 22. Слюсаревський М. М. Медіаорієнтаційна функція освіти як відповідь на виклики інформаційної доби. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 2. С. 18–28
 23. Сулім Г. Особливості розвитку медіаосвіти : закордонний досвід. *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики* / відп. ред. М. М. Романюк. Львів : ЛННБ, 2010. Вип. 2 (18). С. 375–385.
 24. Приходькіна Н. О. Компетенція, компетентність, медіакомпетентність: аналіз термінології. *Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць*. Серія: Педагогічні науки. 2017. Вип. 5(34). С. 80–88.
 25. Шеїна О. О. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у закладах вищої освіти. *Молодий вчений*. 2019. № 5.1 (69.1). С. 238–241.

Викладач:

доктор філософії,
асистент кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика

Мар'яна ДЕРЕНЮК